

TRANSICIONS I ITINERARIS FORMATIUS DE L'ALUMNAT DEL CURS 2017/2018

ANÀLISI LONGITUDINAL FINS AL CURS
2020/2021

ANY 2024

Índex

1	Introducció	2
2	Objectiu i metodologia	3
3	Patrons en les transicions d'ensenyaments obligatoris a postobligatoris	4
3.1	La transició a estudis postobligatoris des de 4rt d'ESO.....	4
3.2	La transició a estudis professionals superior	6
3.2.1	Des de grau mitjà.....	7
3.2.2	Des de batxillerat.....	8
3.3	Conclusions	8
4	Trajectòries educatives des de 4rt de l'ESO	11
4.1	Trajectòries educatives més freqüents	11
4.2	Conclusions	17
5	Resum i conclusions generals.....	18
Annex.....		20
5.1	Resultats dels models de regressió logística	20
5.2	Identificació d'àrees vulnerables.....	22
5.3	Arbre de probabilitats d'itineraris educatius	24

1 Introducció

La finalització de l'educació secundària obligatòria (ESO) suposa un moment clau en la configuració de la trajectòria formativa de tot l'alumnat, ja que implica transitar des de l'educació obligatòria a la postobligatòria. Bé poden optar per l'educació postobligatòria professional, o bé per l'acadèmica. Qualsevol transició escollida condueix a l'estudiant a iniciar un itinerari formatiu i professional d'acord a la decisió presa i en relació a una perspectiva de futur professional.

És aquest context temporal, el punt de partida del document amb l'objectiu d'identificar si existeixen patrons en la transició a les diferents tipologies d'ensenyaments postobligatoris. La finalitat **és comprendre i detectar tendències en l'elecció segons perfils d'alumnat** ja que com afirmen Blossfeld i Shavit (2011) i Manzano (2023), els punts de transició dins el sistema educatiu funcionen com a espais d'homogàmia social en termes de classe, gènere i etnicitat. Així, en el present estudi, la transició s'analiza des de dos moments: des de l'obligatòria (primera transició) i des de la postobligatòria no universitària (segona transició).

El segon aspecte tractat està orientat a aprofundir l'anàlisi en les pròpies trajectòries educatives no universitàries des de la seva entrada a l'ensenyament postobligatori fins a la seva sortida. L'objectiu del qual és **detectar els itineraris formatius més habituals i descriure els trets més significatius en termes de continuïtat i durada**.

Mitjançant l'estudi de transicions educatives per perfils d'alumnat i de les trajectòries formatives descrites per una cohort d'alumnes de 4rt d'ESO del curs 2017/18, s'aconsegueix avaluar l'elecció i la progressió de l'alumnat en els seu estudis. Aquest enfocament permet identificar els factors determinants en l'elecció d'ensenyaments i de les trajectòries educatives més habituals, essencials per millorar les polítiques educatives de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB).

2 Objectiu i metodologia

El document persegueix un **objectiu general** que és la **detecció de patrons en la trajectòria educativa postobligatòria no universitària**, el qual inclou **dos objectius d'específics**:

- **Avaluar l'existència de factors en l'elecció d'ensenyaments d'estudis postobligatoris no universitaris.**
- **Identificar les trajectòries educatives més habituals en la postobligatòria no universitària.**

Les fonts d'informació per assolir els propòsits són tres:

1. El Registre d'alumnes de Catalunya (RALC).
2. L'índex socioeconòmic territorial (IST).
3. La consideració de centre educatiu de màxima complexitat del Departament d'Educació.

1. El **RALC** és el registre del Departament d'Educació mitjançant el qual l'alumnat que formalitza per primera vegada matrícula en algun centre educatiu públic o privat d'ensenyament reglat no universitaris a Catalunya obté un número de registre al RALC, el qual constituirà l'identificador per a posteriors matrícules. Més enllà d'enregistrar la matrícula de l'ensenyament, recull informació personal (sexe, edat i origen), acadèmica i de necessitats educatives de l'alumnat. Així, el registre és converteix en un recurs d'utilitat per a la planificació i l'estudi de patrons en la matrícula, rendiment educatiu i trajectòries educatives.

2. Respecte a l'**IST**, per incorporar l'entorn socioeconòmic de l'alumnat i analitzar si té rellevància en les trajectòries educatives, s'ha creat un índex sintètic del grau de vulnerabilitat territorial a partir de la combinació de cinc indicadors socioeconòmics estandarditzats en base Catalunya=100 de tots els municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona. D'aquesta manera, s'aconsegueix incloure a l'anàlisi el factor residència en àrea vulnerable. A l'annex, s'explica en detall el mecanisme d'identificació de les àrees vulnerables a partir del d'un índex sintètic que engloba sis indicadors socioeconòmics estandarditzats en base Catalunya=100 (població ocupada, treballadors de baixa qualificació, població amb estudis baixos, població

jove sense estudis postobligatoris, estrangers de països de renda baixa o mitjana i renda mitjana per persona).

3. Pel que fa a la **complexitat del centre**, els quals tenen la consideració de màxima complexitat per estar ubicats en entorns socials i econòmics desafavorits són els que figuren com a tals als annexos 5 i 6 de la RESOLUCIÓ EDU/1443/2023 del DOGC número 8907. La raó d'incloure aquesta variable és incorporar el possible efecte d'estudiar en un centre complex en l'elecció d'ensenyament postobligatori no universitari reglats.

3 Patrons en les transicions d'ensenyaments obligatoris a postobligatoris

El col·lectiu d'estudi escollit per a la identificació de patrons en la transició entre ensenyament obligatoris a postobligatoris és l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 resident a la Regió Metropolitana de Barcelona, del qual s'estudiarà l'elecció d'estudis i la trajectòria educativa durant els 3 anys acadèmics següents (del 2018/19 al 2020/21). Aquest període de temps es considera suficient per tancar etapes formatives no universitàries i iniciar la transició al mercat laboral o en combinació amb altres estudis de continuïtat.

Les variables dicotòmiques (sí/no) incorporades a cada registre són:

- La matriculació en un centre de màxima complexitat.
- Residència en una àrea vulnerable.
- Existència de passat migrant (nacionalitat o naixement estranger).

3.1 La transició a estudis postobligatoris des de 4rt d'ESO

El procediment estadístic escollit per a la identificació de patrons en l'elecció d'ensenyaments postobligatoris segons les variables (perfil de l'alumnat) és la regressió logística, ja que és idònia per als casos on la variable dependent és binària, és a dir, amb només dues categories: sí o no. A més, la regressió logística permet calcular les probabilitats associades a cada possible resultat de la variable dependent: grau mitjà, batxillerat o sortir del sistema educatiu metropolità en funció de les independents. Aquest exercici estadístic contribuirà a comprendre quines variables de les esmentades tenen un major impacte en l'elecció d'estudis.

Tenint en consideració que l'alumnat de 4rt d'ESO disposa de tres escenaris possibles de cara al curs següent, s'ha construït un model de regressió logística per a cadascun d'ells on la

variable dependent és de naturalesa dicotòmica i només pot prendre dos valors possibles. La variable dependent és l'elecció de l'ensenyament (grau mitjà, batxillerat i repetició de 4rt d'ESO)¹ i la independent les tres variables dicotòmiques (centre complex, àrea vulnerables i passat migrant). El resultats per a cada escenari són:

- **Cursar grau mitjà.**

El resultat del model (Taula 2) mostra que **cursar un cicle de grau mitjà és una opció reduïda per al conjunt de l'alumnat de 4rt d'ESO**. No obstant, l'anàlisi per factors assenjala que l'alumnat de centres educatius de màxima complexitat tenen un 18% més de probabilitats de cursar grau mitjà en comparació amb la resta. Igualment, i amb més intensitat, **els estudiants procedents d'àrees vulnerables tenen un 40% més de probabilitats de triar grau mitjà respecte als que viuen a altres àrees**. Pel que fa al darrer factor, els alumnes amb passat migrant tenen un 14% més de probabilitats de cursar un grau mitjà en comparació amb la resta.

En conclusió, els ensenyaments de grau mitjà no són la primera opció escollida pels estudiants, ja que només 1 de cada 4 estudiants (25%) escolliria cursar un grau mitjà després de 4rt d'ESO si no es contempla cap factor. No obstant, sí que es converteix en estudis d'elecció per aquell alumnat resident en àrea vulnerable: 2 de cada 5 alumnes (40%).

- **Cursar batxillerat.**

L'anàlisi del model (Taula 4) ens mostra que triar batxillerat és l'opció més probable per al conjunt de l'alumnat de 4rt d'ESO. En realitat, si no es té en consideració cap factor, **la probabilitat de cursar batxillerat l'any següent és tres vegades superior a cursar grau mitjà**. No obstant això, aquesta probabilitat varia segons els factors analitzats.

Així, la probabilitat de cursar batxillerat és més alta entre l'alumnat amb condicions socioeconòmiques favorables, ja que el coeficient beta negatiu de cada variable ens assenjala una disminució en l'elecció de batxillerat quan l'alumnat prové d'un centre educatiu de màxima complexitat, resideix en una àrea vulnerable o té un passat migrant.

---

¹ El RALC del curs 18/19 no conté dades de l'alumnat d'PFI i la formació professional bàsica no estava desplegada, per aquest motiu no han estat considerades com a possible escenari.

Per contra, l'assistència a un centre educatiu de màxima complexitat disminueix la probabilitat de cursar batxillerat en un 45%, igualment succeeix si es tracta d'àrea identificada com vulnerable (31%) o si l'alumnat compta amb passat migrant (49%). Així doncs, si l'alumne presenta algun factor dels mencionats la probabilitat que aquest esculli batxillerat és menor.

En resum, batxillerat és l'opció més probable per a qualsevol estudiant de 4rt d'ESO. No obstant, aquesta opció disminueix especialment entre l'alumnat amb passat migrant o matriculat en un centre de màxima complexitat. Igualment, el factor àrea vulnerable també és significatiu, però amb una influència menor.

- **Model 3: probabilitat de repetir 4rt d'ESO.**

Tal i com es pot apreciar a la Taula 5, la probabilitat de repetir 4rt d'ESO és residual. En realitat, l'eventualitat que un alumne repeteix curs és inferior al 5%. Tot i això existeixen diferències significatives segons factors analitzats. Les situacions en què es donen més repeticions són entre l'alumnat amb passat migrant (gairebé 4 vegades més) o els que estan matriculats en un centre de màxima complexitat (2,5 vegades més). En canvi, la condició de residència en àrea vulnerable és la variable analitzada que menys influència exerceix en la repetició, constant-se una probabilitat en un 31%. Tot i això, aquest valor és molt superior als 5% general (sense considerar cap factor).

En resum, la probabilitat de repetir 4rt d'ESO està altament influenciada per les condicions de l'alumnat. Així, la probabilitat de repetir és irrisòria en el conjunt de la població analitzada, però rellevant segons els factors associats de l'alumnat, en especial, la complexitat del centre d'estudi i el comptar amb passat migrant.

3.2 La transició a estudis professionals superior

En el capítol anterior s'analitzà la transició d'estudis obligatoris a postobligatoris com a primera etapa de transició per inserir-se laboralment amb unes competències professional garantides. Així, amb ella s'inicia un itinerari formatiu que portarà a la persona definir la seva trajectòria laboral.

Un cop acabada aquesta primera transició, poden existir altres transicions entre mateixos nivell de qualificació (per exemple, d'un cicle de grau mitjà a un altre) o de diferent nivell, normalment ascendent si ens centrem en el sistema formatiu postobligatori no universitari: de batxillerat a grau superior o de grau mitjà a grau superior.

Considerant que poden existir més transicions, l'objectiu d'aquest capítol és analitzar la probabilitat que es doni una segona transició dins del sistema formatiu postobligatori no universitari i, determinar si existeixen factors que condicionin aquesta. Com a l'apartat anterior, els factors considerats són: centre complex, àrea vulnerable i passat migrant. Per al seu estudi, s'ha tingut en consideració l'alumnat matriculat al darrer any de batxillerat i de qualsevol cicles formatiu professional de grau mitjà² del curs 2017/18.

3.2.1 Des de grau mitjà

La primera pregunta a formular per analitzar la segona transició és si l'alumnat amb itinerari ESO – grau mitjà tendeix a continuar estudiant. Tal com es recull a la Taula 6, s'observa que la tendència general és finalitzar els estudis un cop cursat el cicle de grau mitjà. Aquest resultat és coherent amb la tipologia d'estudi professionalitzador, la finalitat del qual és qualificar l'alumnat per a la inserció en determinades ocupacions amb demanda al mercat laboral.

Per altra banda, les dades mostren que una part significativa de l'alumnat, concretament el 46%, decideix continuar estudiant després de finalitzar el grau mitjà. Això significa que aproximadament **4 de cada 10 alumnes opten per seguir estudiant, essent la continuació en un grau superior l'opció més probable** (Taula 7). Aquest fet indica que, tot i que l'objectiu principal del grau mitjà és la inserció laboral, hi ha una proporció significativa d'estudiants que busquen continuar al sistema educatiu.

Centrant-nos en el perfil d'alumnat que transita a estudis professionals superiors, l'estadística amb significació assenyala que l'alumnat provinent d'un centre complex de l'ESO és qui menys opta a ensenyaments superiors (23%). Fet similar succeeix amb l'alumnat amb passat migrant (26%). En canvi, el fet de residir en una àrea vulnerable no exerceix cap influència en la

---

² Els cicles de Cures auxiliars d'infermeria i el de Conducció d'activitats físicoesportives al medi natural, vigent durant el curs 2017/2018, són ensenyaments d'un any acadèmic. Per aquest motiu el 1r any s'ha tractat com sí fos el 2n any per tal de incloure'ls a l'anàlisi.

determinació de continuar estudiant i, per tant, tenen un probabilitat de continuar estudiant superior a la del conjunt.

En resum, l'alumnat de grau mitjà tendeix a terminar la seva trajectòria educativa al finalitzar els estudis, l'elecció de la qual està força condicionada per factors socioeconòmics (veure apartat 3.1). De la mateixa manera, els alumnes que opten per continuar estudiant un ensenyament superior acostumen a no presentar cap factor analitzat.

3.2.2 Des de batxillerat

L'altre punt de partida per analitzar la segona transició és al finalitzar batxillerat. En termes generalistes, la majoria de l'alumnat que finalitza batxillerat no cursa estudis professionals (Taula 8). Tot i això, **1 de cada 5 (20%) sí opta per estudiar un grau superior.**

Similar a la transició des de grau mitjà, l'itinerari batxillerat – grau superior respon a criteris d'elecció diferents segons perfil de l'alumnat. En aquest sentit, l'estudiant de centres de màxima complexitat compta amb una probabilitat quasi dues vegades superior en escollir l'itinerari batxillerat → grau superior (Taula 9). Pel que fa a la resta de perfils, l'alumnat resident en àrees amb vulnerabilitat socioeconòmica manifesta una certa inclinació vers els estudis de formació de grau superior (1,3 vegades superior). En canvi, la condició de passat migrant resta en un pla sense significació en relació a l'itinerari batxillerat – grau superior.

Resumint, 1 de 5 estudiants de batxillerat optarà per continuar estudiant un grau superior de formació professional al finalitzar batxillerat. Entre els perfils alumnat analitzats, els provinents de centres de batxillerat de màxima complexitat compten amb majors probabilitats.

3.3 Conclusions

La finalització del segon cicle de la secundària obligatòria constitueix la primera transició cap altres estudis per assolir una preparació per a la seva inserció laboral. Les opcions del sistema educatiu són dues: optar per un itinerari professional que el/la qualifiqui en una ocupació (formació professional) o per un itinerari acadèmic generalista superior (batxillerat).

En termes generals, l'itinerari més habitual és ESO-Batxillerat, però existeixen factors que influeixen en l'elecció d'ensenyaments professionals, els quals han estat descrits en els

apartats anteriors. De forma abreujada, la condició de residir en una àrea vulnerable socioeconòmicament és el factor amb més impacte estadístic en l'elecció d'ensenyaments professionals des de 4r d'ESO i, en menor mesura, el fet d'estudiar en un centre de màxima complexitat o comptar amb passat migrant. Ara bé, la continuïtat de seguir estudiant sí que està determinat per l'absència d'aquests dues darrers condicions, deduint-se així que **l'itinerari ESO – grau mitjà – grau superior tendeix a ser l'itinerari més comú de l'alumnat resident en àrees amb vulnerabilitat socioeconòmica.**

Seguint amb l'itinerari de major predilecció, ESO – Batxillerat, la probabilitat de continuar l'itinerari formatiu dins de la postobligatòria no universitària és reduïda. Sense atendre a cap factor, la seva probabilitat és del 19%. No obstant això, si es considera la procedència educativa, l'alumnat que prové de centres de màxima complexitat té gairebé dues vegades més probabilitats de continuar amb un grau superior. Aquesta predilecció per itinerari batxillerat - grau superior es reafirma en la probabilitat de continuïtat amb estudis superiors no universitaris (54%).

Concloent, l'opció de matricular-se a batxillerat des de l'obligatòria (4rt ESO) és l'itinerari inicial més probable (primera transició) al igual que continuar estudiant ensenyaments fora del sistema professional un cop finalitzat el batxillerat (segona transició). Tot i això, existeixen tres itineraris formatius recurrents segons perfil de l'alumnat:

- **Alumnat amb passat migrant:** ESO – grau mitjà – mercat laboral.
- **Alumnat resident en àrea amb vulnerabilitat socioeconòmica:** ESO – grau mitjà – grau superior.
- **Alumnat matriculat centre de màxima complexitat:** ESO – batxillerat – grau superior.

Taula 1 Grau de significació explicativa de la regressió logística de cada eventualitat segons variables analitzades

Moment	Estudi escollit	Sense considerar cap variable	Centre comple
Des de 4rt d'ESO	Grau mitjà	Molt elevada	Molt elevada
	Batxillerat	Molt elevada	Molt elevada
	Repetir 4rt d'ESO	Molt elevada	Molt elevada
Des de 2 any de grau mitjà	Continuar grau mitjà	Molt elevada	Elevada
	Grau superior	Molt elevada	Elevada
Des de batxillerat	Grau superior	Molt elevada	Molt elevada
	Finalitza postobligatòria no universitària	Molt elevada	Molt elevada

4 Trajectòries educatives des de 4rt de l'ESO

Aquest capítol té per objectiu analitzar quina és la trajectòria educativa de l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 (46.541 alumnes). D'aquest col·lectiu s'estudia la permanència en el sistema educatiu metropolità i l'itinerari formatiu que segueix fins al curs 2020/21. S'han seleccionat tres cursos posteriors perquè com es pot observar a la taula següent, al tercer any acadèmic, la mostra poblacional decreix 45 punts percentuals respecte a l'anterior. En conseqüència, deixa de ser una mostra amb valor estadístic representatiu.

Taula 2 Alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 present en cada moment (curs) de la trajectòria educativa analitzada.

Curs	Alumnat	Present	Variació
2017/18	46.541	100%	-
2018/19	40.455	87%	13 p.p.
2019/20	38.188	82%	5 p.p.
2020/21	17.361	37%	45 p.p.

Font: elaboració pròpia.

P.P: Punts percentuals.

Aquesta reducció és resultat de la combinació d'escenaris més enllà de l'abandonament escolar prematur, com és el trasllat de residència, estudiar fora de la Regió Metropolitana de Barcelona o la inscripció a ensenyaments no oficials o no registrats al RALC (Programes d'Inserció Laboral)³. És per aquest motiu que aquest capítol parla d'absències/sortides del sistema RALC per tal d'evitar confondre's amb abandonaments.

4.1 Trajectòries educatives més freqüents.

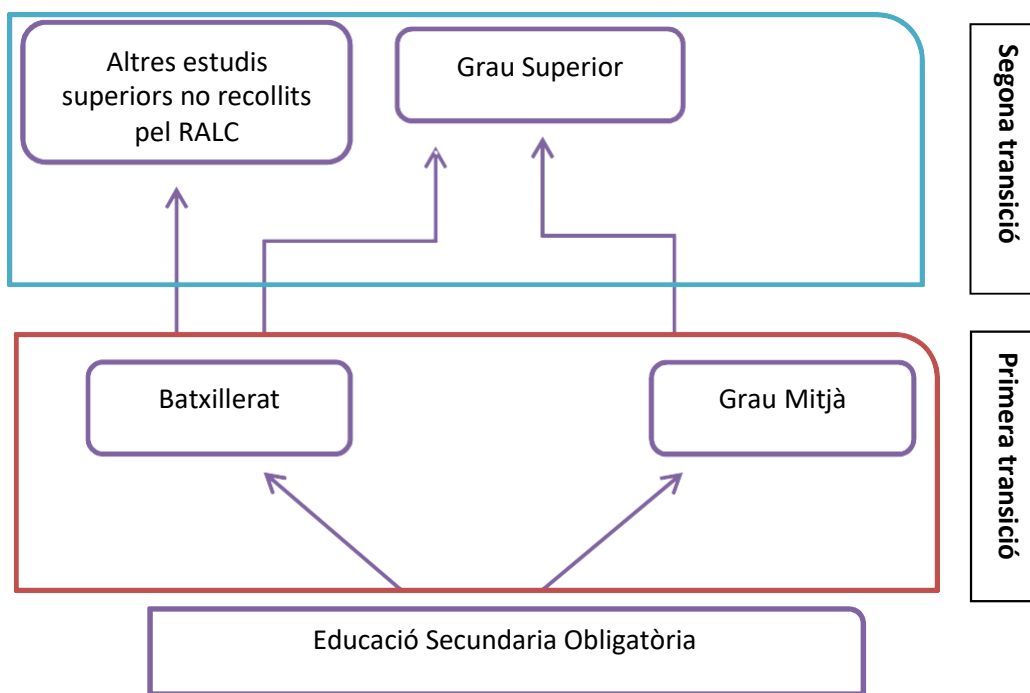
Les trajectòries educatives contemplades en el present document corresponen als itineraris educatius registrats pel RALC que l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 pot seguir dins del sistema educatiu reglat un cop graduat. Tal com es mostra en la imatge següent, aquest itinerari està compost de dos moments.

1. La transició a estudis de batxillerat (acadèmica) o de grau mitjà (professional).
2. Una vegada superada l'etapa anterior, existeix la possibilitat d'efectuar una segona transició a estudis superiors, el RALC únicament recull els professionals de grau superior. La Il·lustració 2 només mostra els itineraris d'una manera general i

³ El Programes d'Inserció Laboral s'incorporen al RALC a partir del curs 2023/24?

unidireccional ascendent, sense entrar a il·lustrar altres trajectòries possibles dins del propi sistema educatiu, així com la repetició.

Il·lustració 1 Itineraris educatius des de 4rt d'ESO recollits en el RALC per al curs 17/18.

Font: elaboració pròpia.

La comesa de l'apartat és **identificar les trajectòries educatives més habituals en la postobligatoris no universitària**. Per assolir-la, s'ha decidit emprar la metodologia anomenada **arbre de probabilitats**⁴, la qual permet mesurar les probabilitats de cada itinerari formatiu i identificar quins són els més freqüents.

Per al cas d'estudi, alumnat de 4rt d'ESO curs 2017/18, s'han seleccionat aquells individus matriculats i residents a la Regió Metropolitana de Barcelona per posteriorment identificar els itineraris educatius i les probabilitats dels mateixos per a cada moment (curs) analitzat. En total, s'ha estudiat la situació de l'alumnat seleccionat en 3 moments temporals que corresponen als cursos 2018/19, 2019/20 i 2020/21. De cadascun d'aquests individus s'ha considerat la situació que consta al RALC agrupant-la en 5 categories: ESO, grau mitjà, grau superior, batxillerat i no consten⁵.

A continuació, a la Il·lustració 2 es recullen els itineraris més freqüents i les probabilitats de cursar-ho. Així doncs, s'han considerat els més rellevants i, per tant, s'han descartat aquells que no tenen rellevància estadística (probabilitats per sota del 0,5%) o que poden incloure alumnat que continuï cursant el mateix cicle formatiu⁶. No obstant, les dades de permanència en el sistema educatiu i la seves probabilitats estan disponibles a l'annex (**¡Error! No se encuentra el origen de la referencia.**).

---

⁴ Metodologia emprada en resoldre situacions amb experiments compostos, és a dir, aquells en què es realitzen més d'un experiment aleatori. Traslladat al sistema educatiu permet mesurar les probabilitats de cursar uns itineraris específics al llarg del temps i identificar quins són els més freqüents.

⁵ No consten agrupa a l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 17/18 que no apareix com estudiant actiu al RALC.

⁶ Això implica que la transicions entre cicles del mateix grau no han estat analitzades. Tal com s'explica en el capítol 3.2, tot i que poden haver transicions entre ensenyaments professionals del mateix nivell de qualificació, en el present estudis s'ha centrat en els de caràcter ascendent: de batxillerat a grau superior o de grau mitjà a grau superior.

Il·lustració 2 Itineraris educatius: probabilitats més freqüents des de 4rt d'ESO en estudis postobligatoris no universitaris. (on 100% = tots el col·lectiu d'individus que cursaven 4rt d'ESO al curs 2017-2018)

Transició postobligatòria a grau mitjà

La probabilitat de cursar un cicle de grau mitjà és d'1 de cada 5 alumnes de 4rt d'ESO, és a dir, un 20% de l'alumnat del darrer curs de l'ESO acabarà estudiant formació professional l'any següent. Molts continuaran estudiant i altres aturaran la seva etapa educativa en aquest estadi. Entre l'alumnat que segueix formant-se l'itinerari més habitual és optar per un grau superior (7%) o un altre grau mitjà (5%). Així en destaquen dos itineraris:

- **Grau superior:** L'itinerari engloba l'alumnat que, una vegada finalitzat 4t d'ESO, es matricula a grau mitjà, es gradua i continua la seva trajectòria educativa a grau superior. En termes de probabilitat, **existeix una 7% de possibilitats que l'alumnat que opta a un grau mitjà després de l'ESO (20%) acabi allargant l'etapa formativa amb un grau superior.**
- **S'inscriu a un altre grau mitjà:** L'itinerari contempla l'alumnat que es matricula en un cicle de grau mitjà després de 4rt d'ESO i estudia un segon grau mitjà al tercer any. La probabilitat d'aquesta trajectòria educativa entre l'alumnat de 4rt d'ESO és del 5%.

Transició postobligatòria a batxillerat

A diferència de la trajectòria educativa iniciada amb un grau mitjà, l'opció de cursar grau superior després de l'ESO és la més probable. En base a l'anàlisi efectuat, el 60% de l'alumnat de 4rt d'ESO estudiarà batxillerat l'any següent. Iniciada la trajectòria educativa postobligatòria, una part de l'alumnat optarà per:

- **Un cicle de grau superior després de batxillerat:** Itinerari formatiu comprès per l'alumnat de 4rt d'ESO que estudia batxillerat per posteriorment matricular-se a un cicle de grau superior. La probabilitat d'aquesta trajectòria educativa és del 8%.
- **Reorientar-se a un cicle de grau mitjà.** Una part de l'alumnat que inicia la postobligatòria a batxillerat a l'any següent reorienta la seva trajectòria formativa cap a un cicle de grau mitjà. La probabilitat d'aquest esdeveniment entre l'alumnat de 4rt d'ESO és del 4%.
- **Romandre en batxillerat més enllà del dos anys curriculars.** Repetir batxillerat és un fenomen amb una probabilitat de succeir del 4%, valor similar a la de reorientació a un grau mitjà.

No promocionen a la postobligatòria

A banda dels itineraris educatius anteriors, un conjunt menor d'alumnat de 4rt d'ESO no promociona. La probabilitat d'aquest esdeveniment és del 7%. Un cop superada l'etapa obligatòria, aquest alumnat repetidor tendeix a matricular-se més a grau mitjà que batxillerat. Així, en context de trajectòries educatives:

- **Permanència a l'obligatòria i continuïtat a un cicle de grau mitjà** compta amb una probabilitat del 2% d'esdevenir entre l'alumnat de 4rt d'ESO.
- **Permanència a l'obligatòria i continuïtat a batxillerat** amb una probabilitat de l'1% d'esdevenir entre l'alumnat de 4rt d'ESO.
- **Permanència a l'obligatòria i sortida del registre RALC.** La probabilitat de deixar de constar en el RALC després de repetir 4rt d'ESO és del 4%. En realitat, el 56% de l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 que el repeteix deixa de constar en el sistema RALC. El motiu d'aquesta circumstància pot ser: 1) cursar alguna formació que no registri el RALC (programes de formació i inserció o altra formació no reglada), 2) finalitzar l'etapa educativa / abandonament prematur o simplement canvi residencial a un municipi fora de la Regió Metropolitana de Barcelona.

4.2 Conclusions

Mitjançant la metodologia d'arbre de decisions, s'ha extret les probabilitats de trajectòries educatives específiques a partir de quantificar els registres únics dels itineraris educatius descrits per l'alumnat de 4rt d'ESO registrat al RALC del curs 2017/18 en el transcurs dels 3 anys acadèmics següents.

El resultat són probabilitats on l'itinerari formatiu ESO – batxillerat destaca com el més habitual en la transició a la postobligatòria. Posteriorment, aquesta trajectòria registra moltes absències després dels dos anys de batxillerat, segurament degut a la preferència a matricular-se a ensenyaments universitaris. No obstant això, l'itinerari ESO – batxillerat – grau superior compta amb una incidència del 8% entre l'alumnat de 4rt d'ESO. A banda d'aquest, l'altre itinerari més habitual és ESO – grau mitjà per després cursar un grau superior (7%). Per contra, l'itinerari menys comú és el de repetir 4rt d'ESO i matricular-se en batxillerat a posterioritat.

En total s'han identificat 4 itineraris freqüents des de 4rt d'ESO resumits en la taula següent amb la probabilitat succeir:

1. Batxillerat + grau superior (8%).
2. Grau mitjà + grau superior (7%).
3. 1er any de batxillerat + grau mitjà (4%).
4. Repetir 4rt d'ESO + grau mitjà (3%).

En resum, el 22% de l'alumnat de 4rt d'ESO té probabilitats de seguir una dels itineraris anteriorment descrits i, per tant, romandre en el sistema educatiu durant els tres anys següents. Si aquest anàlisi l'ampliem al conjunt de trajectòries educatives obtingudes, el resultat és una probabilitat del 29% entre l'alumnat de 4rt d'ESO d'estar estudiant formació postobligatòria no universitària al cap de tres anys.

5 Resum i conclusions generals

La finalització de l'educació obligatòria suposa la primera transició cap a altres estudis per a tot alumnat que desitja preparar-se per a la inserció laboral amb més garanties d'èxit i qualitat. Les possibilitats són amples, quedant no obstant agrupades en dos tipologies d'itineraris un professional (formació professional) i l'altre acadèmic generalista superior (batxillerat).

L'estadística mostra que l'itinerari ESO-Batxillerat és el més habitual entre l'alumnat estudiat, tot i això factors com la residència en àrees vulnerables socioeconòmicament, estudiar en un centre de màxima complexitat o comptar amb passat migrant influeixen significativament en la predilecció d'ensenyaments, en especial els professionals.

Així mateix, la continuïtat dels estudis està influenciada per diversos factors que marquen la predilecció en la construcció de l'itinerari educatiu. Així, per exemple, l'itinerari ESO – grau mitjà – grau superior és més comú entre l'alumnat de zones socioeconòmicament vulnerables. Igualment, l'itinerari ESO – Batxillerat – grau superior professional la seva probabilitat s'eleva fins al 54% entre l'alumnat procedent d'un centre de màxima complexitat en comparació amb el 19% de probabilitat sense considerar cap factor. A més, es detecta que l'alumnat amb antecedent migrant sol optar per l'itinerari ESO – grau mitjà – mercat laboral, mentre que el de zones vulnerables tendeixen a seguir amb el grau superior després del grau mitjà.

Per altra banda, mitjançant la metodologia de l'arbre de decisions, s'ha analitzat les trajectòries educatives de l'alumnat de 4rt d'ESO del curs 2017/18 durant els tres anys acadèmics següents. L'itinerari més habitual és el d'ESO – batxillerat – universitat (deduït per la posterior sortida de l'alumnat del registre RALC). Dintre de la postobligatòria no universitària, els itineraris destacats són: ESO – batxillerat – grau superior (8%), ESO – grau mitjà – grau superior (7%), 1er any de batxillerat – grau mitjà (4%) i repetir 4rt d'ESO – grau mitjà (3%), sent aquest últim el menys comú.

En conjunt, les dades treballades permeten assenyalar que les trajectòries educatives postobligatòries estan fortament influïdes per factors socioeconòmics i d'origen, amb una clara tendència dels estudiants de zones vulnerables i amb passat migrant a optar per itineraris professionals o a accedir abans al mercat laboral, mentre que els estudiants de contextos menys vulnerables tendeixen a seguir itineraris acadèmics com el batxillerat. Aquestes diferències evidencien desigualtats en les oportunitats educatives i professionals.

En el context social actual, els estudis professionalitzats es perceben com una opció preferent per a aquells alumnes que busquen una inserció laboral més immediata. La formació orientada

a l'adquisició de coneixements específics i aplicats ofereix una via d'entrada ràpida i efectiva al mercat de treball. Aquesta tendència es veu especialment marcada entre l'alumnat provinent de zones socioeconòmicament vulnerables o amb passat migrant, que opta per aquests itineraris com una estratègia per millorar les seves oportunitats laborals. Per exemple, els estudiants de zones vulnerables solen seguir trajectòries que inclouen graus mitjans i superiors, amb l'objectiu d'obtenir una qualificació que els permeti accedir a llocs de treball més qualificats i assegurar-se un futur professional més estable. Així, aquests estudis esdevenen una eina clau per combatre la precarietat laboral i les desigualtats socials.

Annex

5.1 Resultats dels models de regressió logística

Taula 3 Probabilitat d'escollir grau mitjà provinent de 4rt ESO.

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	-1,3979	0,0167	Molt elevada	0,24711536
Centre complex	0,17023	0,04227	Molt elevada	1,1855775
Àrea vulnerable	0,33887	0,02447	Molt elevada	1,4033609
Migrant	0,13379	0,03297	Molt elevada	1,14315273

*Significança elevada: $p \leq 0,001$ (evidència molt forta contra la hipòtesi nul·la). **La interpretació de la Odds ratio: 1 suposa el valor nul, valors menors d'1 indiquen disminució del risc i major d'1 augment del risc.

Taula 4 Probabilitat d'escollir batxillerat provinent de 4rt ESO

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	1,14799	0,0155	Molt elevada	3,151851317
Centre complex	-0,60451	0,0385	Molt elevada	0,546342069
Àrea vulnerable	-0,3754	0,02265	Molt elevada	0,687014418
Migrant	-0,69196	0,02928	Molt elevada	0,500593943

*Significança elevada: $p \leq 0,001$ (evidència molt forta contra la hipòtesi nul·la). **La interpretació de la Odds ratio: 1 suposa el valor nul, valors menors d'1 indiquen disminució del risc i major d'1 augment del risc.

Taula 5 Probabilitat de repetir 4rt d'ESO

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	-3,04133	0,02993	Molt elevada	0,047771311
Centre complex	0,9109	0,05158	Molt elevada	2,48655943
Àrea vulnerable	0,27018	0,03975	Molt elevada	1,310200266
Migrant	1,30894	0,04123	Molt elevada	3,702247249

*Significança elevada: $p \leq 0,001$ (evidència molt forta contra la hipòtesi nul·la). **La interpretació de la Odds ratio: 1 suposa el valor nul, valors menors d'1 indiquen disminució del risc i major d'1 augment del risc.

Taula 6 Probabilitat de continuar estudiant després des de 2n any de grau mitjà

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	-0,76604	0,02482	Molt elevada	0,46485024
Centre complex	-0,49787	0,06224	Elevada	0,60782395
Àrea vulnerable	-0,04987	0,03418	No significativa	0,95135309
Migrant	-0,43163	0,0435	Molt elevada	0,64944963

Taula 7 Probabilitat de cursar grau superior provinent des de 2n any de grau mitjà

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	0,426175	0,023202	Molt elevada	1,531388745
Centre complex	-0,136095	0,050328	Elevada	0,872759716
Àrea vulnerable	0,006156	0,031198	No significativa	1,006174987
Migrant	-0,175115	0,037003	Molt elevada	0,839360489

Taula 8 Probabilitat de terminar els estudis postobligatoris no universitaris des de 2on de batxillerat

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	1,16143	0,01842	Molt elevada	3,19449814
Centre complex	-0,77879	0,051	Molt elevada	0,45896102
Àrea vulnerable	-0,27983	0,02804	Molt elevada	0,75591224
Migrant	-0,46171	0,04007	Molt elevada	0,63020507

Taula 9 Probabilitat d'estudiar grau superior des de 2on batxillerat

Nom de la variable	β	Error estàndard	Significança*	Odds ratio**
Sense considerar cap variable	-1,64039	0,02128	Molt elevada	0,1939044
Centre complex	0,58547	0,05639	Molt elevada	1,79583483
Àrea vulnerable	0,26638	0,03214	Molt elevada	1,30523095
Migrant	0,05583	0,04787	No significativa	1,05741791

5.2 Identificació d'àrees vulnerables

Tal com es comenta a l'apartat 2 objectiu i metodologia, la consideració d'àrea vulnerable està determinat pel resultat del càlcul d'un índex sintètic a partir de la combinació de sis indicadors socioeconòmics estandarditzats en base Catalunya=100 per a tots els municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquests sis indicadors són:

1. **Població ocupada.** Percentatge de població de 20 a 64 anys d'alta a la Seguretat Social.
2. **Treballadors de baixa qualificació.** Percentatge de població d'alta a la Seguretat Social que cotitza al grup 10, peons. Es calcula sobre els treballadors que no són autònoms (RETA) ni pertanyen als règims de cotització 0138 (treballadors de la llar) i 0140 (cuidadors professionals). En el cas que un treballador presenti diverses afiliacions, es considera de baixa qualificació només si totes les afiliacions que té són del grup de cotització 10 (peons).
3. **Població amb estudis baixos.** Percentatge de població de 20 o més anys que és analfabeta o té com a molt estudis de primària. Correspon als nivells 0 i 1 de la classificació CCED-2020 (A).
4. **Població jove sense estudis postobligatoris.** Percentatge de població de 20 a 34 anys que té com a màxim la primera etapa d'educació secundària i similar. Correspon als nivells 0, 1 i 2 de la classificació CCED-2020 (A).
5. **Estrangers de països de renda baixa o mitjana.** Percentatge de població de nacionalitat d'un país de renda baixa o mitjana, segons la classificació 2022 del Banc Mundial.
6. **Renda mitjana per persona.** Renda mitjana neta per persona percebuda durant l'any de referència, en euros.

El resultat dels indicadors anteriors s'han interpretat dicotòmicament en vulnerable i no vulnerable depenent del caràcter del propi indicador. A la taula següent s'exposa la interpretació per a cada un d'ells.

Taula 10 Interpretació dels resultats dels indicadors emprats en la detecció d'àrees territorials vulnerables.

Indicadors	<100	>100
Població ocupada	Vulnerable	No vulnerable
Treballadors de baixa qualificació	No vulnerable	Vulnerable
Població amb estudis baixos	No vulnerable	Vulnerable
Població jove sense estudis postobligatoris	No vulnerable	Vulnerable
Estrangers de països de renda baixa o mitjana	No vulnerable	Vulnerable

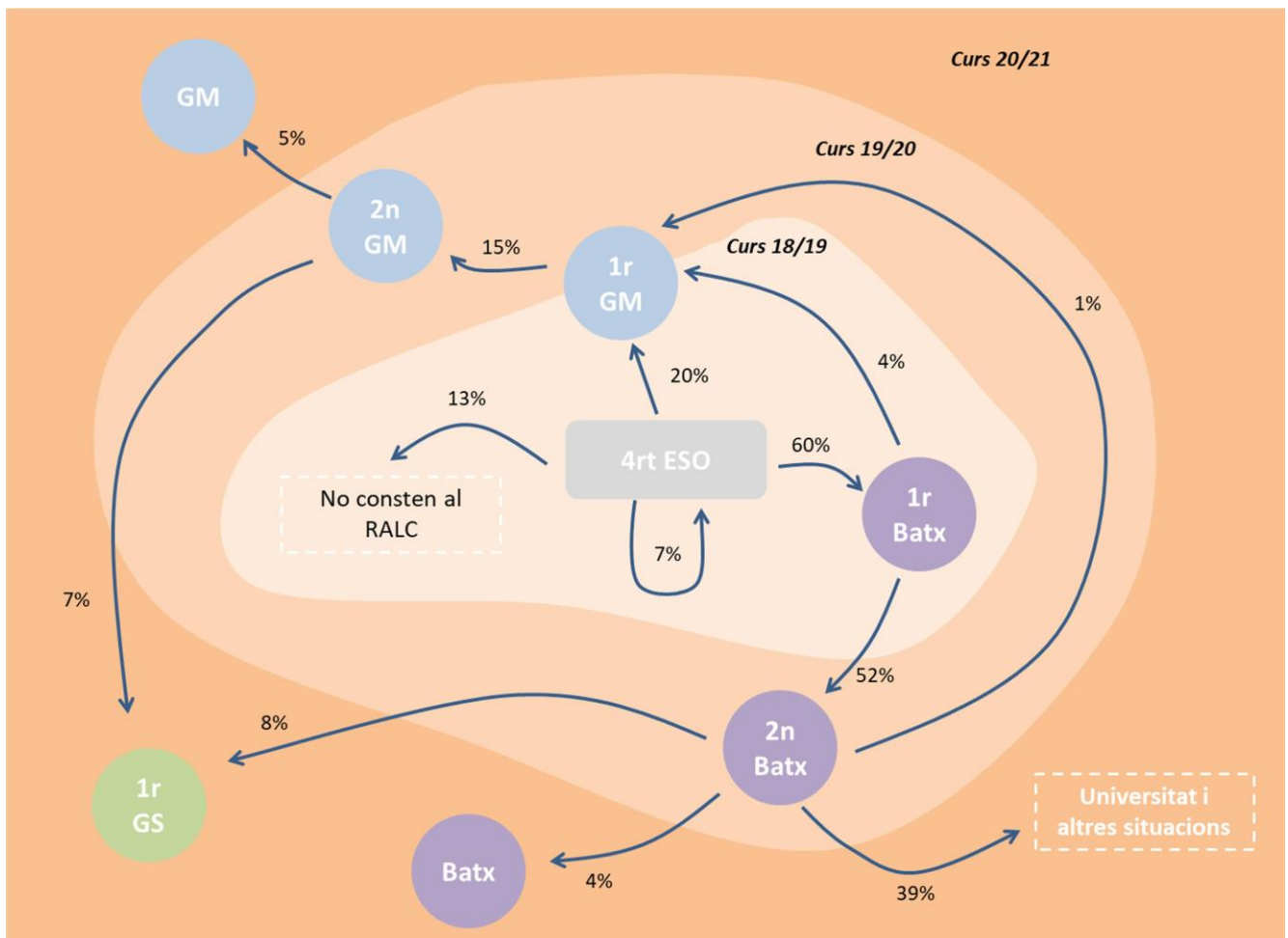
La consideració d'una àrea com a vulnerable és aquella que reuneix 4 o més indicadors en aquesta categoria. El resultat és 35 municipis de la Regió Metropolitana compleixen aquest criteri:

- Badalona
- Badia del Vallès
- Calella
- Canovelles
- Cornellà de Llobregat
- Granollers
- Hospitalet de Llobregat, l'
- Llagosta, la
- Malgrat de Mar
- Martorell
- Mataró
- Mediona
- Mollet del Vallès
- Montcada i Reixac
- Montornès del Vallès
- Montseny
- Olesa de Montserrat
- Pineda de Mar
- Pontons
- Prat de Llobregat, el
- Ripollet
- Sabadell
- Sant Adrià de Besòs
- Sant Andreu de la Barca
- Sant Boi de Llobregat
- Sant Martí Sarroca
- Sant Quintí de Mediona
- Sant Vicenç dels Horts
- Santa Coloma de Gramenet
- Santa Margarida i els Monjos
- Terrassa
- Tordera
- Torrelles de Foix
- Viladecans
- Vilafranca del Penedès

5.3 Arbre de probabilitats d'itineraris educatius

Il·lustració 3 Arbre de probabilitat d'itineraris educatius de l'alumnat de 4rt d'ESO resident a la RMB. Curs 2017/18.

Font: elaboració pròpia.